

יש לי אי / מרים ילן-שטקליס

יש לי אי, הרחק אי-שם,
אי ירק בלב הים.

משחק שם דג עם דג
בין גלי הפרוץ.

צפרים יודעות שם רן,
הירח שם ישכן.

שם פורחים הכוכבים
על-עצים מלבליים.

בית שם, בלו ענבר,
לונתן וקן שם דר.

נדרים שם שועלים,
הקטנים-המחבליים.

שם באי, בשדה אילן
עץ שתול על-מעין

משוחח עם ענן.
ובעץ שהוא צפור,

נוצותיה פז טהור,
ושנותיה אין לספר.

ושירה מאד ערב,
קצת שמח, קצת עצב,

בשמעו רועד הלב.
וילעת הים ישקט,

עת הליל – זוגות-זוגות
אל-העץ באים לרקד.

בא שפן עם השפנית,
בא שושן עם שושנית,

בא תפוח, בא אגס,
גם סנאי וגם טוס,

ובאות הנוריות
בשמלות חכליליות.

גם אני הייתי שם,
ורקדתי עם-כלם.

ליל תמים במעגל –
ליל תמים במעגל,

ושתייתי דבש עם-טל, -
דבש עם-טל, -

עד – ראשי סחרחר עלי,
עד – קרעתי סנדלי.

סנדלים-סנדלים
מפרחים ומעלים,

מסיבי הגבעולים
לי קלעו העכברים,

וצבעום הפפרים,
והתקינו סנוניות

מזכוכית הסליות,
וריקם נתנו ורדים,

צחצחום הגמדים. –
והביאו חרש אט

סנדלים לי לשבת...
בתוך –

אצו רצו גמדים
כתבה מרים ילן-שטקליס

ציירה בינה גבירץ
דכר 1962

אי ירק / רפאל ספורטה

שם, הרחק, בלב הים –
ארץ קטנה יש שם.

אי ירק, סביב לו מים
וממעל לו שממים.

שם, בעריסות קטנות,
בפנות, בין חלונות

הם ! בבונים נמים
ויעצי הגן הומים.

שם באי הגמדים
הבתים מתנדנדים

והרוח שר חרש
לילה לילה שירי ערש.

כל הארץ מחמדים.
אכניה – זמרגדים,

נחליה –
מי ורדים,

שם גרים הגמדים.
בתוך –

ארמון החול
כתב רפאל ספורטה

איירה את השיר איזה
הוצאה עצמית 2012

על אי בודד / איריס ארגמן

לפעמים

אני מטפס על העץ

שצומח בחצר של הבנין שבו אני גר.

אני יושב על הענף הכי גבוה

ומרגיש בעננים.

אני מנדנד את הרגלים שלי מעלה-מטה

אף אחד לא יודע שאני שם,

למעלה,

גבוה מעל כלם.

יושב ולא עושה כלום

רק מסתכל על העולם.

עלים נושרים לי על קצה האף,

רוח קלה נושבת ומלטפת לי את הלחי.

ואני מרגיש כמו על

אי בודד.

בתוך –

בקצה הרחוב

כתבה איריס ארגמן

צייר שחר קובר

מטר 2014

על פי המילון, פירושה של המילה הקטנה "אי" הוא "שטח אדמה המוקף מים מכל עבריו". בהיותו נפרד מן היבשות הגדולות, ובהשראת ספרי הרפתקאות קלאסיים (אי המטמון, אי התעלומות, אי הילדים, המסע אל האי אולי ועוד רבים רבים) מעורר המושג "אי" לא מעט אסוציאציות (תַּסְמִיכִים) אישיות וקולקטיביות, ההולכות ומתרחקות ממציאות חיינו: "אי" הוא מרוחק ומבודד, המעבר אליו כרוך במסע בלתי שגרתו - בשחייה, בהפלגה או במעוף, תושביו מעטים, הוא מעניק מקלט לתמהונים ולמתבודדים למיניהם, לניצולים ולנמלטים מפני החוק, ונופיו אקזוטיים. בזכות הנחות כאלה הפך האי למחוז חפץ לחולמים ולרומנטיקנים, ולקרקע נוחה להתרחשויות בלתי צפויות הרחק מעיניהם ומתודעתם של אנשי היבשת. ביטוי לכך קיים גם בשירה לילדים.

מרים ילן-שטקליס (1900–1984), מניחה את האי בשם השיר ומגדירה את הבולט במאפייניו: "הַרְחַק אֵי שָׁם, [...] / בְּלֵב הַיָּם", לאמור, מרוחק ונפרד. בגוף ראשון היא מתארת מקום ששוררת בו הרמוניה פנטסטית בין כל יושביו; צמחים (עֵצִים, נוֹרִיּוֹת, שׁוֹשֶׁן, שׁוֹשֶׁנִית, תְּפוּחָה, אֶגֶס, וְרָדִים), בעלי חיים (דָּגִים, לְוִיָּתָן, צְפוּרִים, שְׁפָנִים, שׁוֹעֲלִים, סְנָאִי, טֶנֶס, סְנוּנִיּוֹת, עֵכָבְרִים) ואתם הַיָּרֵחַ, פּוֹכְבִים וְעֵנָן, המואנשים בפעלים כמו מְשַׁחֵק, מְשׁוֹחֵחַ, לְרַקֵּד. שמות ותארים בשיר נושאים משמעות חיובית אופטימית, כמו רֵן, פּוֹרְחִים, מְלַבְּלָבִים, עָרֵב, לצד שמות של חומרים הקשורים להידור ולעושר – פְּרוּזָג (אבן טורקיז), פֶּז טְהוֹר וְעֵנָבֵר. סנדלי הַזְּכוּכִית שמובאות בסוף השיר אל הדוברת רומזים למזלה הטוב של לכלוכית-סינדרלה, כשם שהגמדים בשיר רומזים לקסם ולדמיון שבמעשיות. כל אותו "אֵי יָרֵק" - מארג עצום, ססגוני ורוחש חיים, שיש בו רֵן, ניחוח ורדים, פריחה ולבלוב, מוזיקה ומחול, מגויס להדגמת התפישה הילדית-אגוצנטרית של הדוברת; האי "שלה" הוא הטריטוריה שאמורה לספק את כל משאלותיה – כולל סנדלים חדשים לשבת.

רפאל ספורטה (1913–1983) מתאר גם הוא "אֵי יָרֵק" הנמצא "הַרְחַק, בְּלֵב הַיָּם". התיאור של ספורטה מתמקד ברכיבים דמיוניים שונים באי: יש בו "עֵרִיסוֹת קְטַנּוֹת" שבהן "בְּפוֹנִים נְמִים", יש בו גמדים ובתים המתנדנדים עם הרוח לצליל שירי הערש, ויש בו "מְחַמְדִים" שאינם קיימים במציאות: "אֶבְנֵיָהּ – זְמַרְגָדִים, / נְחָלִיָהּ – מִי וְרָדִים, / שָׁם גְּרִים הַגְּמָדִים". גם בשיר הזה הלילה הוא הזמן המסתורי, הקסום, המאפשר התרחשויות יוצאות דופן. שירו של ספורטה, בשונה משירה הארוך והמפורט של מרים ילן-שטקליס, משאיר רושם חלקי, בלתי לכיד ונטול הקשר.

האי של **איריס ארגמן (1940)** הוא אי מטפורי. הוא מרוחק במידה מן הבית והחצר, הוא טריטוריה כמו-פרטית, נפרדת. הדובר הילד מבקש לעצמו מסתור שממנו יוכל להתבונן בעולם ולהרהר, והמקום שמצא בין ענפי העץ חוצץ בינו לבין המציאות ומאפשר לו לראות אותה מנקודת מבט חדשה.